

บันทึกการเล่าเรื่อง

กิจกรรมถ่ายทอดความรู้: ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) กลุ่ม ชุมชนคนวิจัย

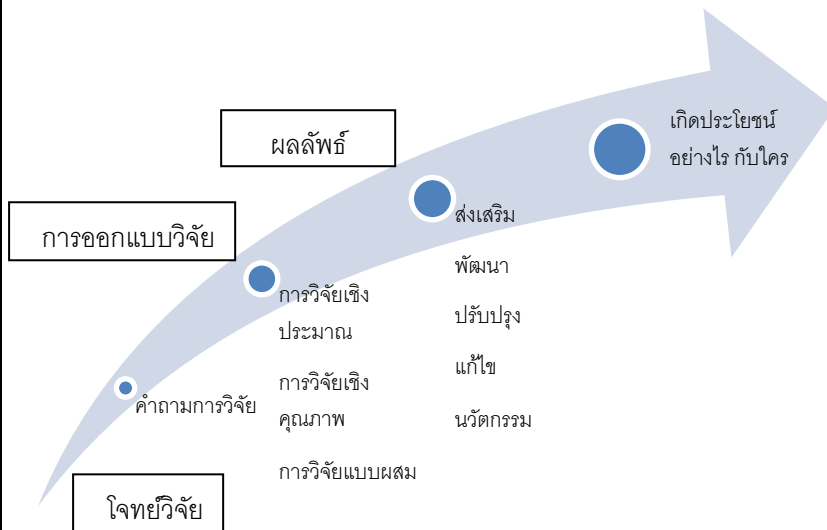
เรื่องเล่าจากคนวิจัย สู่แนวปฏิบัติที่ดี : การถอดรหัสโจทย์วิจัย สู่การขอทุนภายนอก

วันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ.2563

ผู้เล่าเรื่อง	รายละเอียดของเรื่อง	สรุปความรู้ที่ได้
<p>ผศ.ดร.ภาคพันธ์ ศาลาทอง</p>	<p>ก่อนจะเข้าสู่การเริ่มต้นคิดหัวข้อวิจัย ก็ต้องทำความเข้าใจกับการวิจัย ก่อนนะครับว่าหมายถึงอะไร “การวิจัย” หมายความว่า การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์หรือทดลองอย่างเป็นระบบ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ความรู้ใหม่หรือหลักการไปใช้ในการตั้งกฎ ทฤษฎี แนวทางในการปฏิบัติเพื่อเป็น พื้นฐานของการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อสร้างนวัตกรรม อันจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้</p> <p>สำหรับการเริ่มทำวิจัยนั้นมักจะมีคำถามเหล่านี้เสมอ “...จะทำอะไร ...ทำไมต้องทำ...ทำอย่างไร...ทำแล้วได้อะไร...ผลกระทบเกิดกับใคร...แตกต่างจากเรื่องอื่นอย่างไร...ต่างจาก ป.โท กับ ป.เอกอย่างไร...ทำแล้วนำไปขอ ผลงานทางวิชาการได้หรือไม่...”</p> <p>จากคำถามเหล่านี้ก็นำไปสู่การตั้งโจทย์การวิจัย โดยประเด็นของการศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีหลักการคิดโจทย์วิจัยจากบนลงล่าง กล่าวคือ คิดจากเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการอะไร → จะถึงเป้าหมายได้จะต้องวิจัยอะไรบ้าง → ทุกโครงการย่อยจะต้องเกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย (ชุดโครงการ)</p> <p>ลักษณะของโจทย์วิจัยที่ดี ต้องมีสาระและความสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นหัวข้อวิจัยที่ใหม่และขึ้นนำสังคมได้ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยชอบและมีความสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบได้ มีความเป็นไปได้ของการดำเนินการวิจัยที่สามารถทำสำเร็จลุล่วงได้ แสดงที่มาของโจทย์วิจัยได้ดังนี้</p> <div data-bbox="316 1646 1157 2072" style="text-align: center;"> <pre> graph TD subgraph Past N[นักวิจัย] end subgraph Present A[พื้นที่ศึกษา] <--> B[แหล่งทุน] end A --> N B --> N </pre> <p>อดีต</p> <p>ปัจจุบัน</p> <p>เงื่อนไขการขอทุน</p> </div>	<p>ข้อเสนอโครงการวิจัยที่ดี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โจทย์วิจัยคืออะไร 2. ตอบสนองต่อปัญหาของชุดโครงการในประเด็นไหน 3. มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับบริบท/สภาพแวดล้อม 4. กรอบคิดของโครงการที่ชัดเจน 5. ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับลึกและระดับกว้างพร้อมการสังเคราะห์ 6. ระเบียบวิธีวิจัย มีทฤษฎีรองรับ/ระยะเวลา /งบประมาณเหมาะสม 7. ทีมงาน/ความรู้ความสามารถและจำนวนเหมาะสม 8. ผลที่คาดว่าจะได้จากงานวิจัย 9. ใครคือผู้ที่เอาผลงานไปใช้ 10. มีหน่วยงานอื่นร่วมวิจัย 11. การเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานอื่น 12. สามารถสร้างนักวิจัยหน้าใหม่

แหล่งที่มาของโจทย์วิจัย เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2572 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563-2565 หรือ 23 แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

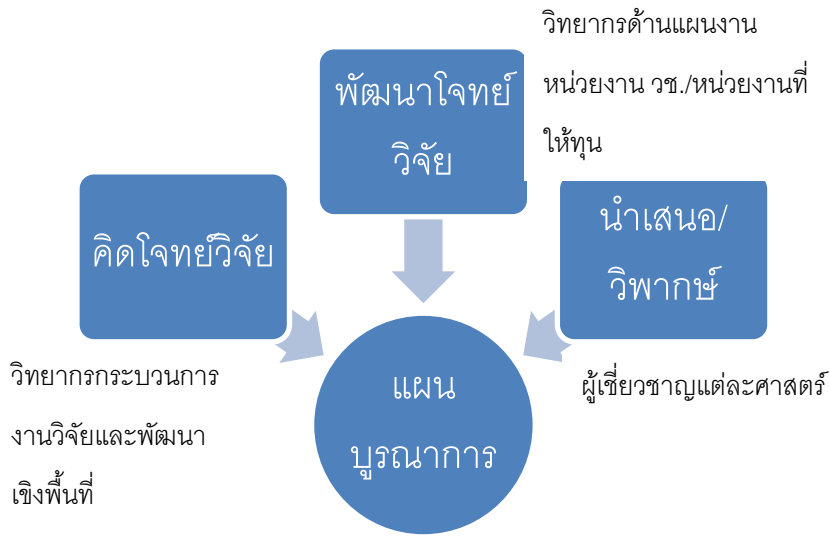
การตั้งคำถามการวิจัยที่ครอบคลุมโจทย์การวิจัยและผลการวิจัย

การค้นหาโจทย์วิจัย แนวทางในการค้นหาโจทย์วิจัยสามารถค้นหาได้โดยใช้ประเด็นดังต่อไปนี้

- ประเด็นพื้นที่ : คนจนเมือง โจทย์วิจัยที่น่าสนใจ เช่น รายได้และสวัสดิการ สุขภาพและนันทนาการ บ้านมั่นคง ผู้สูงอายุ (กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม) อสม./การมีส่วนร่วม ฯลฯ
- ประเด็นพื้นที่ : เกษตรกรชาวนาพึ่งตนเอง โจทย์วิจัยที่น่าสนใจ เช่น วิถีชีวิตชาวนาพึ่งตนเอง การปลูกข้าวปลอดภัย การลดต้นทุนการผลิต การตรวจหาคุณภาพดิน เทคโนโลยีการเกษตร ความพอเพียง ฯลฯ
- ประเด็นพื้นที่ : ต้นแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ โจทย์วิจัยที่น่าสนใจ เช่น กิจกรรมเรียนรู้ (ต้องรู้ ควรรู้ อยากรู้) การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นชุมชน สุขภาพ (กาย จิต สังคม) คุณภาพชีวิต ฯลฯ
- ประเด็นพื้นที่ : การพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกมิติสู่ความเป็นเมืองต้นแบบ เมืองแห่งความสุข โจทย์วิจัยที่น่าสนใจ เช่น บ้านมั่นคง ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รายได้/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต สุขภาพ/นันทนาการ กลุ่มช่วงวัย (เด็ก วัยรุ่น ผู้สูงอายุ) ฯลฯ
- คิดจากงานวิจัยและต่อยอด ลงพื้นที่ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม สังเคราะห์ กำหนดประเด็นย่อยที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนพัฒนาโจทย์วิจัยสู่การขอทุน

การคิดโจทย์วิจัยสู่การขอทุน ขอนำเสนอให้เห็นถึงความแตกต่างกันใน 2 แบบ ระหว่าง แบบ 0.4 และแบบ 4.0 ดังนี้

หัวข้อ	แบบ 0.4	แบบ 4.0
ประเด็น/จุดเด่นที่น่าสนใจ	กำหนดประเด็นปัญหาแบบแยกส่วน	ร่วมกำหนดประเด็น/คุณลักษณะปัญหา
ความมีเหตุมีผล	คิดและทำแบบง่าย ไม่เชื่อมโยงปัญหา	ลักษณะความสัมพันธ์ ทิศทางการร่วมแก้ปัญหา
จัดลำดับความคิด	แยกส่วนความคิด ไม่เน้นปัญหาหลัก/ปัญหารอง	กำหนดภาพรวมของปัญหาที่แก้ไข/ประเด็นหลักและประเด็นรอง
ค้นหาคำตอบ	ผลของคำตอบใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ไม่ได้	มองหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์และเชื่อมโยง

การเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอทุน

รอบที่ 1 เขียนข้อเสนอเชิงหลักการ (Concept Proposal)

- แผนบูรณาการ
- โครงการวิจัยย่อย

รอบที่ 2 แบบเสนอโครงการวิจัย (Research Project) ประกอบการเสนอของบประมาณ แผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพ วิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (เป้าหมายที่ 1 2 และ 3)

วิธีการเขียน Concept Proposal ของแผนบูรณาการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.ชื่อแผนงานบูรณาการ
- 2.คำสำคัญ (Keywords)
- 3.หน่วยงานเจ้าภาพ
- 4.หน่วยงานร่วมดำเนินการวิจัย (ทั้งภาครัฐและเอกชน)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแผนงาน

- 1.หลักการและเหตุผล (ระบุปัญหา/ความจำเป็น/ความต้องการ) (ไม่เกิน 20 บรรทัด)
- 2.วัตถุประสงค์ (ระบุเป็นข้อ)
- 3.ข้อมูลด้านการตลาด (สำหรับเป้าหมายที่ 1) ข้อมูลความต้องการของชุมชน หน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์ (สำหรับเป้าหมายที่ 2) (ไม่เกิน 10 บรรทัด)
- 4.ระดับความพร้อมทางสังคมที่มีในปัจจุบัน (Societal Readiness Levels:SRL) (สำหรับเป้าหมายที่ 2) ความพร้อมทางเทคโนโลยีที่มีในปัจจุบัน (Technology Readiness Level: TRL) (สำหรับเป้าหมายที่ 1)
- 5.สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (กรณีเป็นโครงการต่อเนื่อง) กรณีเป็นแผนบูรณาการต่อเนื่องให้สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญของการดำเนินการต่อเนื่องในปีที่เสนอขอด้วย (ไม่เกิน 20 บรรทัด)
- 6.การต่อยอดจากโครงการวิจัยอื่น/ความพร้อมของเทคโนโลยีที่มีในปัจจุบัน (ระบุผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมที่เป็นฐานในการนำมาต่อยอดของแผนงานบูรณาการ หากมี)

ชื่อโครงการ/ชื่อเทคโนโลยี .....

เจ้าของผลงาน .....

หน่วยงาน .....

รายละเอียด (ไม่เกิน 15 บรรทัด) .....

ความพร้อมขององค์ความรู้/เทคโนโลยี (ไม่เกิน 15 บรรทัด) .....
- 7.แผนงานการดำเนินงานวิจัย
  - 7.1แนวทางการดำเนินงานทางเทคนิค (ระบุกระบวนการ/ขั้นตอน/ช่วงเวลา) (ไม่เกิน 30 บรรทัด)
  - 7.2งบประมาณ (ระบุงบประมาณแผนงานตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณที่ได้รับจัดสรรแล้ว)
  - 7.3โครงการ/กิจกรรม (รายปี) และภาพรวมงบประมาณราย

โครงการ (ปีงบประมาณ 2563)

7.4 ความเชื่อมโยงของโครงการภายใต้แผนงาน

8. ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ ระบุผลผลิตและผลลัพธ์ของแผน
บูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถประยุกต์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้
ต้องระบุตัวชี้วัดที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายในระดับผลผลิตและผลลัพธ์
(เชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา ต้นทุน)

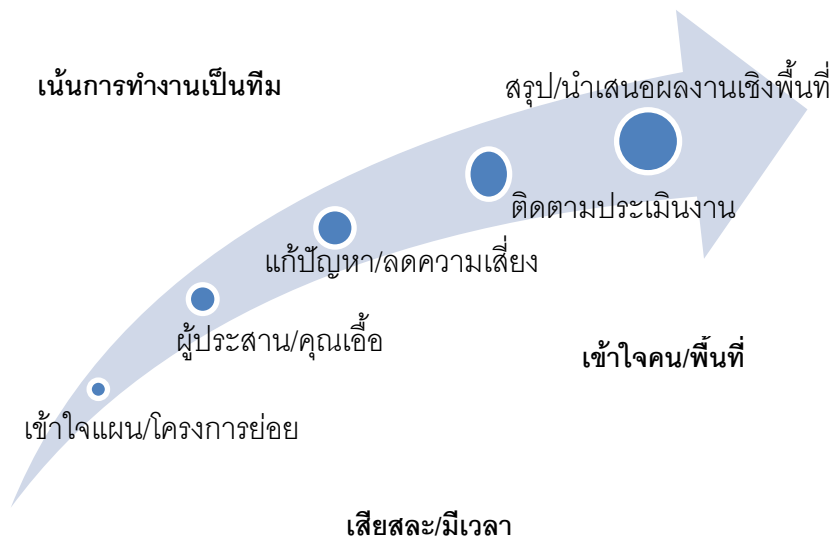
8.1 ผลผลิตสุดท้ายที่ได้จากแผนงาน

8.2 ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นโดยตรงจากผลผลิตของแผนงาน

8.3 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น : ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม
(หากมี)

9. แนวทางการใช้ประโยชน์/ขยายผลจากงานวิจัย (ไม่เกิน 15
บรรทัด)

บทบาทผู้อำนวยการแผนบูรณาการ

บทบาทของหัวหน้าโครงการและผู้ร่วมวิจัย

- มีความรับผิดชอบ
- ลงพื้นที่ภาคสนาม
- เข้าใจ/ออกแบบการดำเนินงานโครงการของตนเอง
- ตรงต่อเวลา/สามารถเข้าร่วมประชุมชี้แจง/รายงาน
ความก้าวหน้า
-

**ทุกโครงการย่อยต้องสามารถปิดโครงการในระยะเวลาที่กำหนดพร้อมกัน

โครงการวิจัย (Research Project)

แผนงานวิจัยซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ คณะผู้วิจัย วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระยะเวลา วิธีดำเนินการ งบประมาณและค่าใช้จ่าย ฯลฯ

แผนงานวิจัย (Research Program)

เป็นชุดโครงการวิจัย ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยโครงการวิจัย (Research Project) หลาย ๆ โครงการ โดยมีความสัมพันธ์หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีลักษณะบูรณาการทำให้เกิดองค์รวม เป็นการศึกษาที่เป็นสหวิทยาการครบวงจร โดยมีเป้าหมายที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ชัดเจน

ข้อเสนอโครงการวิจัยที่ดี

- โจทย์วิจัยคืออะไร
- ตอบสนองต่อปัญหาของชุดโครงการในประเด็นไหน
- มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับบริบท/สภาพแวดล้อม
- กรอบคิดของโครงการที่ชัดเจน
- ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับลึกและระดับกว้างพร้อมการสังเคราะห์
- ระเบียบวิธีวิจัย มีทฤษฎีรองรับ/ระยะเวลา /งบประมาณเหมาะสม
- ทีมงาน/ความรู้ ความสามารถและจำนวนเหมาะสม
- ผลที่คาดว่าจะได้จากงานวิจัย
- ใครคือผู้ที่จะเอาผลงานไปใช้
- มีหน่วยงานอื่นร่วมวิจัย
- การเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานอื่น
- สามารถสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่

ปัญหาที่มักพบเกี่ยวกับการนำเสนอโครงการวิจัย

- โครงการไม่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์
- โครงการและยุทธศาสตร์ยังเป็นขึ้นเป็นส่วน (ขนมชั้น) ขาดการบูรณาการซึ่งกันและกันระหว่างโครงการด้วยกัน
- นักวิจัยไม่ได้คิดโครงการอย่างรอบคอบ ถูกล้วนในทุกมุมมอง

- ขาดระบบในการติดตามการดำเนินโครงการที่ดี
- ขาดความเอาใจใส่จากผู้บริหารระดับสูง อย่างต่อเนื่อง
- การดำเนินโครงการไม่ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อบกพร่องที่พบได้บ่อยในข้อเสนอการวิจัยในภาพรวม

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

- ปัญหาการวิจัยไม่ชัดเจน
- ไม่ได้ระบุถึงปัญหาที่เฉพาะเจาะจงว่าเหตุใดจึงต้องทำวิจัยในเรื่องนั้น ๆ / พื้นที่แห่งนั้น
- ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในการสนับสนุนประเด็นที่จะทำวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ไม่ชัดเจน
- ไม่ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา
- ไม่สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยและชื่อเรื่อง
- ไม่ถูกต้อง
- ไม่ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

กรอบแนวความคิดการวิจัย

- ไม่ชัดเจน/ไม่สอดคล้องกับคำถามวิจัย
- ไม่สมเหตุสมผล ขาดทฤษฎีรองรับ
- ไม่ถูกต้อง
- ไม่ระบุ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- ไม่ครอบคลุมโจทย์วิจัย/ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ไม่ละเอียดถี่ถ้วน/ไม่ทันสมัย
- ขาดการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิจัย/การดำเนินการวิจัย

- ไม่ถูกต้อง เป็นวิธีการที่ไม่สามารถตอบโจทย์วิจัย
- ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ขาดรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย/ไม่ชัดเจน

งบประมาณ

- ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานวิจัย
- ตั้งงบประมาณมีความซ้ำซ้อน
- งบประมาณสูงเกินไป
- ไม่แจกแจงรายละเอียดของงบประมาณ

องค์ประกอบข้อเสนอโครงการวิจัย

- ชื่อโครงการหรือชื่อเรื่อง
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ความสำคัญและที่มาของปัญหา
- คณะผู้วิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- สมมติฐานของการวิจัย
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- นิยามศัพท์เฉพาะ
- การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ระยะเวลาที่ทำการวิจัย
- แผนการดำเนินงานวิจัย
- สถานที่ทำการวิจัย
- วัสดุ อุปกรณ์
- งบประมาณ
- เอกสารอ้างอิง

การเตรียมความพร้อมในการเขียนโครงการวิจัย

ขั้นเตรียมการวิจัย

กำหนดเป้าหมายการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรมเอกสารงานวิจัย

สภาพปัญหา
ชื่อเรื่อง

กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์
ประชากร

กำหนดตัวแปรในการวิจัย

เครื่องมือ

กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นดำเนินการวิจัย

การเลือกสมตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือ

ภาพกิจกรรมบันทึกการเล่าเรื่อง

กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ : ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) กลุ่ม ชุมชนคนวิจัย
เรื่องเล่าจากคนวิจัย สู่แนวปฏิบัติที่ดี : การถอดรหัสโจทย์วิจัย สู่การขอทุนภายนอก
วันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ.2563

รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการความรู้ภายในและภายนอกคณะศิลปศาสตร์

กิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ (CoP)

กลุ่ม ชุมชนคนวิจัย

เรื่องเล่าจากคนวิจัย สู่แนวปฏิบัติที่ดี : การถอดรหัสโจทย์วิจัย สู่การขอทุนภายนอก

วันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ.2563

คุณเอื้อ	ผศ.ดร.อำนาจ	เอี่ยมสำอางค์	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
คุณอำนวย	ดร.พงษ์ศักดิ์วัช	วิวังสุ	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
คุณประสาน	นางระวีวรรณ	ธรรณี	
คุณกิจ	ผศ.ดร.ภาคพันธ์	ศาลาทอง	
คุณลิขิต	นายประยุทธ	เทียมสุข	

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่าเรื่อง

กิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ (CoP)

กลุ่ม ชุมชนคนวิจัย

เรื่องเล่าจากคนวิจัย สู่แนวปฏิบัติที่ดี : การถอดรหัสโจทย์วิจัย สู่การขอทุนภายนอก

วันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ.2563

ที่	ชื่อ สกุล	หมายเหตุ
1	ผศ.ดร.ภาคพันธ์ ศาลาทอง	ทำหน้าที่คุณกิจ
2	อาจารย์ระวีวรรณ ธรณี	
3	ดร.มณฑรัตน์ รุ่งเรืองธรรม	
4	ผศ.ดร.รพีพรรณ สุฐาปัญญากุล	
5	อาจารย์พรกนก ศรีงาม	
6	อาจารย์สุรียา มากมูล	
7	อาจารย์ประยุทธ เทียมสุข	
8	อาจารย์อังคณา แวซอเหาะ	
9	อาจารย์ชฎาพร จินชานา	
10	อาจารย์สุทธิมา วันเพ็ญ	